

VOORJAARSVERGADERING 4 april 2022 (kort verslag)

Dit keer vergaderden we in de Michaëlskerk in Leersum omdat de gebruikelijke vergaderlocatie in Utrecht momenteel wordt gerenoveerd. Peter de Grunt, die ons deze locatie had aangeraden stond een ieder al op te wachten en welkom te heten. De opkomst was matig met slechts negen leden. Van de afwezigen hadden vier leden de moeite genomen om zich af te melden!

De locatie was prima geschikt en Peter heeft ons in een rondgang door de kerk uitleg geven over een stukje kerkgeschiedenis van Leersum. Ook kreeg een ieder van hem het boekje "God in Leersum" uitgereikt. Het boekje, geschreven door Cathrinus Blankenstein en uitgekomen in 1999 ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan van de Protestantse kerk van Leersum, behandelt de geschiedenis van deze gemeente. De secretaris kreeg ter herinnering aan deze vergadering een welkomststeen.

Ook had Peter in de vergaderruimte een kleine tentoonstelling ingericht met diverse publicaties van- en over Dietrich Bonhoeffer. Al met al was de entourage dus goed voor elkaar.

Ochtendprogramma:

Vanwege ziekte van Edward van 't Slot nam Kees de Dreu de honneurs waar en opende hij de vergadering als volgt:

"Iedereen van harte welkom hier in Leersum. Doordat Edward van 't Slot ziek is (corona heeft) ben ik vandaag jullie voorzitter. En omdat we in een wat bijzondere tijd leven wil ik openen met het volgende:

- Wij komen nu bijeen in een wat mijns inziens bijzondere tijd. Er is oorlog in Oekraïne. Dat brengt bij mij verschillende, gemengde en soms tegenstrijdige emoties teweeg.
- Het is verschrikkelijk wat de bevolking van Oekraïne aangedaan wordt. Hier en daar is het menselijk leed in belegerde steden (met name Marioepol) heel ernstig. En wat te denken van de beelden van gisteren van op straat neergeschoten burgers in Boetcha?
- Ik moet dan soms ook denken aan het feit dat er in de Tweede Wereldoorlog Oekraïense bewakers in sommige concentratiekampen waren. Of hielpen bij het vermoorden van Joden. Oekraïne had in 1932-1933 de grote, door de Russen (Stalin) met opzet veroorzaakte grote hongersnood doorstaan. Dat bracht (en brengt) er toe dat er grote weerstand is tegen Russen. Het leidde er destijds ook toe dat velen sympathiseerden met Nazi-Duitsland.
- Ik denk er ook aan dat de stad Lviv nu miljoenen vluchtelingen krijgt te verwerken. In 1945 was Lviv nog Lemberg en hoorde toen nog bij Polen. Het gebied werd door Rusland bij Oekraïne gevoegd en de bevolking werd gedwongen overgeplaatst naar de voormalige Duitse gebieden ten oosten van de Oder-Neisserivier. Dat is in het noorden het gebied waar Bonhoeffer in de dertiger jaren plaatsen als Köslin (nu Koszalin), Schlawe (nu Slavno), Gross Schlönwitz (nu Slonowice) en andere bezocht ten tijde van de Sammelvikariate. De bevolking die daar nu woont is Rooms-katholiek en hen zegt Bonhoeffer en de Bekennende Kirche totaal niets.
- Het is ook op zijn minst interessant wat Willem Visser 't Hooft en Bonhoeffer schrijven helemaal aan het einde van het Engelstalige stuk op bladzij 371 (laatste bladzijde) dat we vanmiddag zullen bespreken. [De tekst is te vinden in DBW 16, pag. 536-549, of GS I, 355-371] In zeker opzicht is wat daar staat in ieder geval voor wat de daar genoemde gebieden betreft op dit moment nog steeds actueel.
- Het gebeuren rond de Russisch-Orthodoxe kerk in Amsterdam (zich afzetten tegen de denkbeelden van patriarch Kirill) en het daarop volgende bezoek van de bisschop vanuit Den Haag deed mij denken aan Bonhoeffer die begin 1934 de gemeenten in Londen de vraag voorlegde of zij tot de Duitse Christenen wilden behoren dan wel tot de Bekennende Kirche. Ook hij kreeg een bisschop op bezoek (Heckel). Dezelfde Heckel waarmee hij ook in conflict kwam over de deelname aan en vooral de vertegenwoordiging in en naar de voorloper van de Wereldraad van Kerken.
- En in dat conflict met Heckel c.q. de leiding van de kerk over de voorloper van de Wereldraad van Kerken vonden Bonhoeffer en Visser 't Hooft elkaar.

- En wat te denken van de discussie in Trouw van afgelopen zaterdag. Moet de Russisch-orthodoxe kerk nog wel als lid worden geaccepteerd binnen de Wereldraad? In beide argumentaties (van Matthias Smalbrugge en Karin van den Broeke) komt de Bekennende Kirche aan de orde.

Nu we in de lijdens tijd leven wil ik vervolgens een tekst van Bonhoeffer voorlezen, die mij trof tijdens de voorbereiding en waarin de navolging van Christus, het lijden en martelaarschap nadrukkelijk aan de orde worden gesteld. De tekst komt uit het slot van Navolging en staat op bladzij 244 van de Nederlandse vertaling van de door Ferdinand Schlingensiepen geschreven biografie:

Dit is de onbegrijpelijk grote belofte welke diegenen gegeven is, die getroffen waren door de stem die hen opriep tot de navolging van Jezus Christus, opdat zij Christus gelijk zouden worden... Wie zich geheel aan Jezus geeft, die zal en moet zijn beeld dragen. Hij wordt tot zoon van God, hij staat naast Christus als de onzichtbare broeder, in dezelfde gestalte, als het evenbeeld van God. (*Navolging*, 225) De gestalte van de Christus op aarde is de *doodsgestalte* van de Gekruisigde.... Tot dit beeld moet het leven van de discipel herschape worden. Het is een leven in de gestalte van de dood van Christus (Fil. 3:10; Rom. 6:4 e.v.)

Christus keurt het leven van slechts enkelen zijner volgelingen de nauwste gemeenschap met zijn leven, het martelaarschap, waardig. Hier vertoont het leven van de discipel de diepste gelijkenis met de doodsgestalte van Jezus Christus. In de openlijke smaad, in het lijden en in de dood ter wille van Christus, krijgt Christus zichtbare gestalte in zijn gemeente. Het is echter van de doop tot het martelaarschap hetzelfde lijden, dezelfde dood. Het is de herschepping van het evenbeeld van God door de gekruisigde.

Wie zich in de gemeenschap van de Mensgewordene en Gekruisigde bevindt, in wie Hij gestalte heeft verkregen, die zal ook de *Verheerlijkte* en *Opgestane* gelijk worden. 'Wij zullen het beeld van de hemelse mens dragen' (1 Kor. 15:49). 'Wij zullen Hem gelijk zijn, want we zullen Hem zien, gelijk Hij is' (1 Joh. 3:2). Zoals het beeld van de Gekruisigde, zo zal ook het beeld van de Opgestane degenen omvormen, die het zien (*Navolging*, 229)

En zo komen we wat mij betreft dan bij de onderwerpen van vandaag."

Kees de Dreu

Hierna heette Kees onze gastspreker, Dr. Jurjen Zeilstra, uit om zijn inleiding te houden over de biografie van Willem Visser 't Hooft die hij schreef. Ter inleiding vertelt Jurjen iets over zichzelf. Hij studeerde in Utrecht, eerst theologie en later geschiedenis. In beide disciplines promoveerde hij.

Zijn lezing is gebaseerd op Zeilstra, *European Unity in Ecumenical Thinking*, Boekencentrum, Zoetermeer 1995, 278-298 (dissertatie). Dit boek is nog verkrijgbaar bij de auteur voor € 15,00. Email: zeilstar@xs4all.nl.

De lezing vindt u bijgevoegd en is ook beschikbaar op onze website.

Middagprogramma:

Via gesprekken met Visser 't Hooft heeft Bonhoeffer in 1941 geprobeerd om met de Wereldkerk en met de geallieerden mee te denken over het na-oorlogse Duitsland. Een bespreking (door Bonhoeffer) van het boek *The Church and the New Order* van William Paton en een memorandum van Visser 't Hooft (als weerslag van de gesprekken met Bonhoeffer) getuigt daarvan. Zie bijv. F. Schlingensiepen, *Dietrich Bonhoeffer*, NI. editie, 304-305.

In het middagprogramma hebben we – met als gespreksleider Jurjen Zeilstra - Bonhoeffers tekst over het boek van Paton en het memorandum van Visser 't Hooft met elkaar lezen (zie bijlage uit GS I, pag. 355-371). De tekst is ook te vinden in DBW 16, pag. 536 – 549.

Tenslotte volgen nog enkele mededelingen:

- Het **XIV Internationale Bonhoeffer Congres** wordt van 14 – 18 januari 2024 gehouden in het United Theological College, North Paramatta , Sydney. Thema van het congres is “Crisis and Hope: Reading Bonhoeffer for Today.”
- **Yearbook 6**: Momenteel wordt er door de diverse Bonhoeffer-secties gewerkt aan Jaarboek nr. 6 dat dit najaar zal verschijnen. Hierin zal ook een bibliografie van in Nederland verschenen uitgaven van en over Bonhoeffer worden opgenomen.
- De **Najaarsvergadering** zal worden gehouden op 31 oktober 2022. We hopen dan weer op het vertrouwde adres in Utrecht terecht te kunnen.

26-04-2022,

Hans Buurmeester